



Менеджмент

УДК 658.15:658.114

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20674855>

**Управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах високої
волатильності конкурентних ринків**

Гуцул Тетяна Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, економічний
факультет, Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1826-240X>

Гнатко Дмитро Анатолійович,

аспірант кафедри економіки, економічний факультет, Національний
університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0009-0009-4758-4262>

Прийнято: 12.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена посиленням нестабільності конкурентного середовища, зростанням фінансових ризиків, коливаннями ринкової кон'юнктури та необхідністю забезпечення стійкого функціонування підприємств в умовах економічної невизначеності. За сучасних умов фінансова стійкість виступає не лише характеристикою фінансового стану суб'єкта господарювання, а й важливою передумовою підтримання конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та довгострокового розвитку. Метою дослідження є аналіз особливостей управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах високої волатильності конкурентних ринків та обґрунтування практичних підходів*



до підвищення ефективності фінансового управління, адаптивності й здатності підприємств протидіяти впливу зовнішніх ризиків. **Методи.** У процесі дослідження використано методи узагальнення, систематизації, порівняльного аналізу, структурно-функціонального підходу, логічного узагальнення та аналітичного оцінювання. **Результати.** Досліджено сутність фінансової стійкості підприємства та визначено її роль у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності в умовах нестабільного ринкового середовища. Встановлено, що фінансова стійкість формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких особливе значення мають платоспроможність, ліквідність, фінансова незалежність, прибутковість, адаптивність та інвестиційна спроможність. Проаналізовано вплив волатильності конкурентних ринків на фінансовий стан підприємств та доведено, що коливання попиту, зміни цін на ресурси, валютні ризики, посилення конкурентного тиску й економічна невизначеність негативно впливають на стабільність грошових потоків і фінансові результати діяльності. Охарактеризовано сучасні інструменти та механізми управління фінансовою стійкістю, зокрема бюджетування, фінансовий контролінг, сценарне планування, управління ризиками, диверсифікацію джерел фінансування, використання цифрових аналітичних систем і формування резервних фондів. **Висновки.** Виявлено, що основними проблемами забезпечення фінансової стійкості підприємств залишаються недостатність власного капіталу, висока залежність від позикових ресурсів, нестабільність грошових потоків, зростання дебіторської заборгованості, валютна нестабільність, підвищення витрат та недосконалість фінансового планування. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління фінансовою стійкістю на основі розвитку ризик-орієнтованого управління, цифровізації фінансових процесів, диверсифікації джерел фінансування та підвищення ефективності фінансового планування.



Доведено, що комплексне застосування зазначених заходів сприятиме зміцненню фінансової безпеки, підвищенню адаптивності підприємств до змін ринкового середовища та збереженню їх конкурентних позицій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних моделей управління фінансовою стійкістю, удосконаленням механізмів прогнозування фінансових ризиків і дослідженням можливостей використання технологій штучного інтелекту у фінансовому менеджменті підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека, платоспроможність, ліквідність, фінансові ризики, економічна невизначеність, конкурентоспроможність, фінансовий менеджмент, ризик-менеджмент, адаптивність підприємства, грошові потоки.

Financial stability management of enterprises under conditions of high volatility in competitive markets

Tetiana Gutsul,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economy, Faculty of Economics, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1826-240X>

Dmytro Gnatko,

Postgraduate Student of the Department of Economics, Faculty of Economics, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0009-4758-4262>.

Abstract. *The relevance of the study is determined by the increasing instability of the competitive environment, the growing level of financial risks, fluctuations in market conditions, and the necessity to ensure the sustainable functioning of enterprises under conditions of economic uncertainty. Under modern*



circumstances, financial stability serves not only as a characteristic of an enterprise's financial condition but also as an important prerequisite for maintaining competitiveness, investment attractiveness, and long-term development.

The purpose of the study is to analyze the specific features of financial stability management of enterprises in conditions of high volatility of competitive markets and to substantiate practical approaches aimed at improving the efficiency of financial management, adaptability, and the ability of enterprises to withstand external risks. **Methods.** The study employs methods of generalization, systematization, comparative analysis, structural-functional approach, logical synthesis, and analytical assessment. **Results.** The essence of enterprise financial stability has been investigated, and its role in ensuring long-term competitiveness in an unstable market environment has been determined. It has been established that financial stability is formed under the influence of a complex of interrelated factors, among which solvency, liquidity, financial independence, profitability, adaptability, and investment capacity are of particular importance. The impact of competitive market volatility on the financial condition of enterprises has been analyzed, and it has been proven that demand fluctuations, changes in resource prices, currency risks, increasing competitive pressure, and economic uncertainty negatively affect the stability of cash flows and financial performance. Modern instruments and mechanisms of financial stability management have been characterized, including budgeting, financial controlling, scenario planning, risk management, diversification of financing sources, the use of digital analytical systems, and the formation of reserve funds. **Conclusions.** It has been revealed that the main obstacles to ensuring enterprise financial stability include insufficient equity capital, high dependence on borrowed resources, unstable cash flows, increasing accounts receivable, currency instability, rising costs, and imperfections in financial planning. Practical recommendations for improving the financial stability management system have been substantiated based on the development of risk-



oriented management, digitalization of financial processes, diversification of financing sources, and enhancement of financial planning efficiency. It has been proven that the integrated application of these measures contributes to strengthening financial security, increasing the adaptability of enterprises to changes in the market environment, and maintaining their competitive positions. Prospects for further research are associated with the development of adaptive models of financial stability management, the improvement of financial risk forecasting mechanisms, and the investigation of opportunities for applying artificial intelligence technologies in enterprise financial management.

Keywords: *financial security, solvency, liquidity, financial risks, economic uncertainty, competitiveness, financial management, risk management, enterprise adaptability, cash flows.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування підприємств забезпечення фінансової стійкості набуває особливого значення через посилення нестабільності зовнішнього середовища, зростання конкуренції, коливання цін на ресурси, зміну споживчого попиту та підвищення рівня економічних ризиків. Висока волатильність конкурентних ринків ускладнює процес прийняття управлінських рішень, негативно впливає на платоспроможність, ліквідність і фінансову рівновагу суб'єктів господарювання, що зумовлює необхідність удосконалення підходів до управління їх фінансовою стійкістю. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах глобальної економічної невизначеності, цифрової трансформації бізнесу та структурних змін ринкового середовища, коли здатність підприємства своєчасно адаптуватися до зовнішніх викликів стає важливою передумовою збереження конкурентних позицій і довгострокового розвитку. У науковому аспекті дослідження фінансової стійкості спрямоване на поглиблення теоретичних засад формування ефективних механізмів



фінансового управління в умовах нестабільності, а у практичному – на пошук інструментів підвищення адаптивності, ризикостійкості та економічної безпеки підприємств. Це визначає необхідність подальшого дослідження сучасних підходів до управління фінансовою стійкістю з урахуванням специфіки функціонування підприємств на високоволатильних конкурентних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних досліджень засвідчує багатовимірність наукових підходів до управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах високої волатильності конкурентних ринків. Н. В. Сментина та А. А. Фіалковська розглядають фінансові механізми формування міжнародної конкурентоспроможності підприємств, акцентуючи увагу на взаємозв'язку фінансової стійкості, адаптивності капіталу та здатності підприємства реагувати на глобальні економічні трансформації [1]. Ю. Ананьєва поглиблює цей підхід через призму глобальних шоків і стратегічного ризик-менеджменту, доводячи, що фінансова стійкість підприємства має формуватися не лише через підтримання ліквідності, а й через здатність завчасно ідентифікувати ризики та коригувати фінансову стратегію [2]. Г. М. Запша та співавтори аналізують механізм антикризового управління фінансовою діяльністю аграрних підприємств, підкреслюючи значення інституційних змін, фінансового контролю та оперативного перерозподілу ресурсів у кризових умовах [3]. М. Д. Артемчук зосереджує увагу на механізмах підвищення стійкості бізнесу в умовах турбулентного ринку, де ключовими чинниками виступають гнучкість управління, диверсифікація ризиків і здатність підприємства швидко адаптувати бізнес-модель до змін зовнішнього середовища [4]. Є. Богданова та співавтори досліджують управління ризиками в бізнесі в умовах високої невизначеності, обґрунтовуючи необхідність системного поєднання фінансового прогнозування, сценарного аналізу та превентивного контролю ризикових



ситуацій [5].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із цифровізацією фінансового управління та підтриманням фінансової рівноваги підприємств. Л. С. Захаркіна та співавтори розкривають можливості цифрових інструментів управління фінансовими ризиками бізнесу в умовах воєнного стану, підкреслюючи їх значення для моніторингу фінансових потоків, оцінювання загроз і прийняття своєчасних управлінських рішень [6]. В. О. Кметь аналізує управління грошовими потоками підприємства як основу підтримання фінансової рівноваги в умовах воєнної невизначеності, акцентуючи на необхідності узгодження надходжень, витрат, платоспроможності та короткострокових фінансових зобов'язань [7]. Е. Латівах (E. Lativah) досліджує стратегії фінансового менеджменту підприємств в умовах ринкової волатильності на прикладі виробничих компаній Індонезії, доводячи важливість бюджетування, контролю витрат і гнучкого фінансового планування для збереження стабільності [8]. С. Дробязко (S. Droblyazko) та співавтори розглядають ризик-менеджмент як складову системи фінансової стійкості сервісного підприємства, наголошуючи на потребі інтеграції управління ризиками у загальну фінансову стратегію підприємства [9]. Н. Іннола (N. Innola) та співавтори аналізують інструменти фінансового менеджменту, за допомогою яких підприємство може забезпечувати фінансову стабільність, зокрема через планування ресурсів, контроль фінансових результатів і підтримання оптимальної структури капіталу [10].

Водночас зарубіжні дослідження розширюють проблематику фінансової стійкості через аналіз стратегічного бюджетування, ринкової конкуренції та управління невизначеністю. Н. І. Океке (N. I. Okeke) та співавтори досліджують прогнозування фінансової стійкості малих і середніх підприємств, обґрунтовуючи значення стратегічного бюджетування та управління доходами для зниження вразливості бізнесу до ринкових коливань



[11]. Н. Іріані (N. Iriani) та співавтори розглядають управління ризиками й невизначеністю в умовах глобальних економічних зрушень, державної політики та ринкової волатильності, підкреслюючи важливість якісного аналізу зовнішнього середовища для формування стійких бізнес-стратегій [12]. Ф. Антві (F. Antwi) та співавтори аналізують взаємозв'язок фінансової інклюзії, конкуренції та фінансової стабільності в економіках, що розвиваються, доводячи, що посилення конкурентного середовища може як стимулювати розвиток, так і підвищувати ризики фінансової нестабільності [13]. Б. Срівастава (B. Srivastava) та співавтори досліджують вплив банківської конкуренції на ризикованість і фінансову стабільність в економіці, що розвивається, акцентуючи на необхідності балансування між конкурентним тиском і контролем фінансових ризиків [14]. Ї. Є (Y. Ye) та співавтори розглядають довгостроковий вплив екологічних акредитацій на фінансовий ризик і зростання продажів підприємств, доводячи, що екологічна відповідальність може виступати чинником зниження фінансових ризиків і посилення ринкової стійкості [15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми та постановка завдання. Незважаючи на значний науковий доробок у сфері фінансової стійкості підприємств, недостатньо дослідженими залишаються питання адаптації систем фінансового управління до умов високої волатильності конкурентних ринків та посилення впливу зовнішніх ризиків.

Потребують подальшого обґрунтування підходи до забезпечення фінансової стійкості, які поєднують ризик-орієнтоване управління, фінансову гнучкість і здатність підприємств зберігати конкурентні позиції в умовах економічної невизначеності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити особливості управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах високої волатильності конкурентних ринків та обґрунтувати практичні



підходи до підвищення ефективності фінансового управління, адаптивності й стійкості підприємств до впливу зовнішніх ризиків.

Завдання статті:

1. Визначити сутність фінансової стійкості підприємства та її роль у забезпеченні конкурентоспроможності.
2. Проаналізувати вплив ринкової волатильності на фінансовий стан підприємств і сучасні механізми управління фінансовою стійкістю.
3. Виявити ключові ризики забезпечення фінансової стійкості та обґрунтувати напрями її зміцнення в умовах економічної невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підприємств, що функціонують у середовищі високої ринкової динаміки, фінансова стійкість виступає не лише характеристикою поточного фінансового стану, а й важливим чинником збереження конкурентних переваг. Вона відображає здатність суб'єкта господарювання підтримувати фінансову рівновагу, забезпечувати безперервність операційної діяльності та адаптуватися до змін зовнішнього середовища без суттєвого погіршення економічних результатів. Основні складові фінансової стійкості та їх значення для конкурентоспроможності підприємства узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

Ключові характеристики фінансової стійкості підприємства в системі забезпечення конкурентоспроможності

Компонент фінансової стійкості	Сутнісна характеристика	Прояв у діяльності підприємства	Значення для конкурентоспроможності
Платоспроможність	Здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання	Відсутність простроченої заборгованості	Формування довіри контрагентів та інвесторів
Ліквідність	Наявність достатнього	Своєчасне здійснення	Забезпечення фінансової гнучкості



	обсягу ліквідних активів	поточних платежів	
Фінансова незалежність	Оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу	Помірна залежність від зовнішнього фінансування	Підвищення стійкості до ринкових ризиків
Прибутковість	Здатність генерувати стабільний фінансовий результат	Отримання прибутку від операційної діяльності	Створення ресурсної бази для розвитку
Адаптивність	Спроможність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища	Коригування фінансової політики та структури витрат	Підтримання конкурентних позицій в умовах невизначеності
Інвестиційна спроможність	Можливість фінансувати інноваційні та стратегічні проекти	Реалізація програм модернізації та розвитку	Підвищення довгострокової конкурентоспроможності

Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 256; 2, с. 372; 4; 9; 10, р. 786; 11, р. 142; 15, р. 1838].

Фінансова стійкість формується під впливом взаємопов'язаних фінансових процесів, кожен із яких безпосередньо впливає на здатність підприємства утримувати ринкові позиції. На практиці навіть прибуткові підприємства можуть втрачати конкурентоспроможність через дефіцит ліквідних коштів або надмірне боргове навантаження [1, с. 256]. Наприклад, у періоди різкого зростання вартості енергоресурсів чи сировини підприємства з недостатнім запасом фінансової міцності змушені скорочувати виробництво, відкладати інвестиційні проекти або залучати дорогі кредитні ресурси, що негативно впливає на їх фінансові результати.

Особливого значення в сучасних умовах набуває фінансова незалежність, оскільки висока залежність від зовнішнього фінансування



підвищує чутливість підприємства до змін відсоткових ставок, валютних коливань і загальної кон'юнктури фінансового ринку [2, с. 372]. Водночас достатній рівень прибутковості забезпечує формування внутрішніх джерел розвитку, що дозволяє здійснювати модернізацію виробництва, впроваджувати цифрові технології та підвищувати продуктивність без критичного збільшення боргового навантаження.

Практика діяльності успішних компаній свідчить, що фінансова стійкість дедалі більше пов'язана не лише зі збереженням платоспроможності, а й зі швидкістю адаптації до ринкових змін [11, р. 142; 15, р. 1838]. Підприємства, які оперативно переглядають структуру витрат, диверсифікують джерела доходів і формують резерви фінансової безпеки, значно легше проходять періоди нестабільності та використовують кризові явища як можливість для зміцнення своїх конкурентних позицій. Саме тому в сучасній системі управління фінансова стійкість розглядається як стратегічний ресурс, що забезпечує не лише економічну безпеку підприємства, а й його здатність до довгострокового розвитку в умовах високої волатильності конкурентних ринків.

Волатильність конкурентних ринків суттєво впливає на фінансові результати підприємств, змінюючи умови формування доходів, витрат і грошових потоків. Нестабільність ринкового середовища підвищує рівень фінансових ризиків та вимагає від підприємств більш гнучких підходів до управління ресурсами, ліквідністю й поточними зобов'язаннями. Основні напрями такого впливу систематизовано в табл. 2.

Таблиця 2

Вплив волатильності конкурентних ринків на фінансові параметри діяльності підприємств

Фактор ринкової волатильності	Характер впливу	Можливі фінансові наслідки	Управлінська реакція підприємства
-------------------------------	-----------------	----------------------------	-----------------------------------



Нестабільність попиту	Нерівномірність обсягів реалізації продукції та послуг	Скорочення виручки та погіршення грошових потоків	Диверсифікація ринків збуту та клієнтської бази
Цінові коливання на ресурси	Зростання або непередбачувана зміна виробничих витрат	Зменшення прибутковості та рентабельності	Оптимізація витрат і перегляд умов постачання
Посилення конкурентної боротьби	Необхідність зниження цін або збільшення маркетингових витрат	Звуження маржі прибутку	Підвищення операційної ефективності та якості продукції
Валютні коливання	Зміна вартості імпортованих ресурсів і зовнішніх контрактів	Зростання фінансових ризиків та додаткових витрат	Хеджування ризиків і валютна диверсифікація
Технологічні зміни	Потреба у швидкому оновленні виробничих процесів	Додаткові інвестиційні витрати	Модернізація та цифровізація діяльності
Економічна невизначеність	Погіршення прогнозованості ринкових процесів	Ускладнення фінансового планування та бюджетування	Формування резервів і сценарне планування

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 373; 4; 5; 8, р. 3; 12, р. 68; 14, р. 967].

Характерною особливістю сучасних конкурентних ринків є те, що окремі фактори нестабільності рідко діють ізольовано. Як правило, підприємства одночасно стикаються зі зростанням витрат, зміною споживчої поведінки та посиленням конкурентного тиску, що створює кумулятивний ефект для фінансового стану [12, р. 68]. Наприклад, виробниче підприємство може зазнати одночасного підвищення цін на енергоресурси, скорочення обсягів замовлень та необхідності утримувати конкурентну ціну продукції. У такій ситуації прибуток зменшується швидше, ніж скорочуються витрати, що негативно впливає на можливість фінансування поточної діяльності.

З практичної точки зору найбільш вразливим елементом фінансової



системи підприємства є грошовий потік. Навіть короткострокові коливання ринку можуть призвести до порушення синхронності між надходженням коштів та виконанням поточних зобов'язань [8, р. 3]. Саме тому в сучасних умовах керівники дедалі частіше концентрують увагу не лише на показниках прибутковості, а й на швидкості обороту дебіторської заборгованості, управлінні запасами та формуванні резервного фінансового ресурсу. Показовим є досвід підприємств роздрібної торгівлі, які в періоди різких змін попиту активно переглядають товарний асортимент і скорочують надлишкові складські залишки для вивільнення оборотного капіталу.

Водночас висока ринкова волатильність стимулює перегляд традиційних підходів до фінансового управління. Якщо раніше основна увага приділялася досягненню максимальних фінансових результатів, то нині дедалі більшого значення набуває забезпечення фінансової гнучкості. Підприємства, які мають можливість швидко змінювати структуру витрат, оперативно коригувати бюджети та використовувати альтернативні джерела фінансування, демонструють вищу стійкість до зовнішніх шоків [14, р. 967]. Таким чином, у сучасному конкурентному середовищі ефективне управління наслідками ринкової волатильності перетворюється на одну з ключових передумов підтримання ліквідності, платоспроможності та стабільного фінансового розвитку підприємства.

В умовах економічної невизначеності фінансова стійкість підприємств значною мірою залежить від якості управлінських рішень та ефективності інструментів, які використовуються для контролю фінансових ресурсів і мінімізації ризиків. Зростання складності ринкового середовища обумовлює необхідність переходу від традиційних підходів до більш гнучких механізмів фінансового управління, здатних забезпечити оперативну реакцію на зовнішні та внутрішні зміни. Найбільш поширені інструменти та механізми управління фінансовою стійкістю підприємств наведено в табл. 3.



Таблиця 3

Сучасні інструменти та механізми управління фінансовою стійкістю підприємств

Інструмент / механізм	Основне призначення	Практична реалізація	Очікуваний результат
Бюджетування та фінансовий контролінг	Координація фінансових потоків і витрат	Формування бюджетів та контроль їх виконання	Підвищення керованості фінансових ресурсів
Сценарне планування	Підготовка до різних варіантів розвитку подій	Розроблення альтернативних фінансових сценаріїв	Зниження впливу невизначеності на результати діяльності
Система управління ризиками	Ідентифікація та мінімізація фінансових загроз	Моніторинг ризиків і розроблення заходів реагування	Скорочення потенційних фінансових втрат
Диверсифікація джерел фінансування	Зменшення залежності від окремих кредиторів або інвесторів	Поєднання власного, кредитного та інвестиційного капіталу	Підвищення фінансової гнучкості
Цифрові аналітичні системи	Підтримка оперативного прийняття рішень	Використання ERP-, BI- та фінансових аналітичних платформ	Підвищення точності фінансового аналізу
Формування резервних фондів	Забезпечення фінансової безпеки в кризових ситуаціях	Створення страхових та резервних фінансових ресурсів	Посилення стійкості до зовнішніх шоків

Джерело: сформовано автором на основі [3; 6; 7; 10, р. 788; 11, р. 145; 12, р. 72].

Аналіз сучасної практики свідчить, що найбільшу ефективність демонструють не окремі фінансові інструменти, а їх комплексне використання в межах єдиної системи управління. Так, бюджетування забезпечує контроль поточних фінансових процесів, однак без регулярного аналізу ризиків і



прогнозування можливих сценаріїв його можливості залишаються обмеженими [3]. Саме тому провідні підприємства дедалі частіше інтегрують процедури фінансового планування з інструментами аналітики та ризик-менеджменту, що дозволяє підвищити якість управлінських рішень і скоротити часовий лаг між виникненням проблеми та реагуванням на неї.

Показовим прикладом є діяльність виробничих компаній, для яких навіть незначне підвищення вартості енергоносіїв або сировини може суттєво вплинути на собівартість продукції. Використання цифрових систем моніторингу дозволяє оперативно виявляти негативні тенденції та своєчасно коригувати виробничі програми, закупівельну політику або структуру витрат [6]. Аналогічно підприємства сфери торгівлі активно застосовують аналітичні платформи для прогнозування попиту, що сприяє більш раціональному управлінню запасами та зниженню ризику заморожування оборотного капіталу [7].

Окремої уваги заслуговує диверсифікація джерел фінансування, яка в сучасних умовах фактично перетворилася на один із ключових інструментів фінансової безпеки. Надмірна залежність від одного кредитора або одного джерела залучення капіталу значно підвищує вразливість підприємства до змін на фінансовому ринку. Натомість поєднання банківського кредитування, лізингових механізмів, інвестиційних ресурсів та власних коштів створює більш стійку фінансову архітектуру та розширює можливості для реалізації стратегічних проєктів навіть у несприятливих економічних умовах.

Суттєво змінилася й роль резервних фондів. Якщо раніше їх розглядали переважно як страховий елемент фінансової політики, то нині вони виконують функцію інструменту підтримання безперервності діяльності. Наявність резервів дозволяє підприємствам уникати різкого скорочення інвестиційних програм, зберігати кадровий потенціал та підтримувати стабільність операційних процесів у періоди ринкових потрясінь [10, р. 788]. Таким чином,



сучасні механізми управління фінансовою стійкістю забезпечують не лише захист від ризиків, а й створюють передумови для збереження конкурентних позицій та реалізації довгострокових цілей розвитку в умовах зростаючої економічної невизначеності.

Забезпечення фінансової стійкості підприємств на конкурентних ринках супроводжується низкою фінансово-економічних проблем і ризиків, що обмежують можливості стабільного розвитку та знижують ефективність господарської діяльності. Однією з ключових проблем є недостатність власного капіталу та висока залежність від позикових ресурсів, що підвищує фінансові витрати й чутливість до змін кредитної політики та відсоткових ставок [16]. Негативний вплив також справляють нестабільність грошових потоків, зростання дебіторської заборгованості, порушення платіжної дисципліни контрагентів і дефіцит оборотного капіталу, які ускладнюють підтримання належного рівня ліквідності.

Суттєвими ризиками залишаються коливання цін на ресурси, валютна нестабільність, посилення конкурентного тиску та скорочення прибутковості діяльності. Додаткові труднощі створюють недостатня диверсифікація джерел фінансування й доходів, недосконалість фінансового планування, низька якість прогнозування ризиків та несвоєчасне реагування на зміни ринкової кон'юнктури [12, р. 72]. Водночас прискорення технологічних змін, потреба у постійній модернізації та дефіцит інвестиційних ресурсів підвищують навантаження на фінансову систему підприємства. За таких умов підтримання фінансової стійкості потребує комплексного управління ризиками, підвищення адаптивності фінансової політики та постійного моніторингу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах високоволатильного ринкового середовища потребує впровадження комплексу взаємопов'язаних управлінських заходів,



спрямованих на зміцнення фінансової безпеки та адаптивності бізнесу. Насамперед доцільним є вдосконалення системи фінансового планування шляхом використання сценарного прогнозування та регулярного перегляду бюджетів відповідно до змін ринкової кон'юнктури. Важливим напрямом виступає формування достатнього резерву ліквідних коштів і підтримання оптимальної структури капіталу, що дозволить знизити залежність від зовнішніх джерел фінансування та підвищити здатність підприємства протидіяти фінансовим шокам.

Доцільно також посилити систему управління ризиками через впровадження механізмів раннього виявлення фінансових загроз, постійний моніторинг ключових фінансових показників і оцінювання потенційного впливу зовнішніх факторів на результати діяльності. Значний потенціал має диверсифікація джерел фінансування, ринків збуту та клієнтської бази, що сприятиме зменшенню концентрації ризиків і підвищенню стійкості грошових потоків.

Окрему увагу необхідно приділити цифровізації фінансового управління шляхом використання сучасних аналітичних платформ, автоматизованих систем контролю витрат і прогнозування фінансових результатів. Водночас підвищення операційної ефективності через оптимізацію витрат, прискорення оборотності активів та вдосконалення управління дебіторською заборгованістю дозволить зміцнити фінансовий потенціал підприємства без суттєвого залучення додаткових ресурсів. Реалізація зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню фінансової стійкості, збереженню конкурентних позицій та забезпеченню довгострокового розвитку підприємств в умовах зростаючої економічної невизначеності.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що фінансова стійкість є важливою передумовою забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємств в умовах високої волатильності



ринків. Доведено, що нестабільність ринкового середовища негативно впливає на фінансовий стан підприємств через коливання доходів, витрат і грошових потоків, що підвищує значення ефективного фінансового управління.

Визначено, що основними проблемами забезпечення фінансової стійкості є недостатність власного капіталу, висока залежність від позикових ресурсів, нестабільність грошових потоків, валютні ризики, зростання витрат та посилення конкурентного тиску. Обґрунтовано доцільність використання сучасних інструментів фінансового планування, управління ризиками, диверсифікації джерел фінансування та цифрових аналітичних систем для підвищення фінансової гнучкості підприємств.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних моделей управління фінансовою стійкістю, удосконаленням механізмів прогнозування фінансових ризиків та оцінювання можливостей застосування технологій штучного інтелекту у фінансовому менеджменті підприємств.

Список використаних джерел

1. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Фінансові механізми формування міжнародної конкурентоспроможності підприємств в умовах глобальних економічних трансформацій. *Київський економічний науковий журнал*. 2026. № 13. С. 254–262. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2026-13-33>.

2. Ананьєва Ю. Фінансова стійкість підприємств в умовах глобальних шоків: стратегічні орієнтири ризик-менеджменту. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2025. № 4. С. 370–377. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-18-46>.

3. Запша Г. М., Лівінський А. І., Телічко Н. О. Механізм антикризового управління фінансовою діяльністю аграрних підприємств в умовах



інституційних трансформацій. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17850457>.

4. Артемчук М. Д. Механізми підвищення стійкості бізнесу в умовах турбулентного ринку. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14967165>.

5. Богданова Є., Горбатюк О., Рассказов Б. Управління ризиками в бізнесі в умовах високої невизначеності. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2026. Т. 28, № 79(2). DOI: [https://doi.org/10.24025/2306-4420.79\(2\).2026.361353](https://doi.org/10.24025/2306-4420.79(2).2026.361353).

6. Захаркіна Л. С., Захаркін О. О., Сокол Л. В. Цифрові інструменти управління фінансовими ризиками бізнесу в умовах воєнного стану. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14190965>.

7. Кметь В. О. Управління грошовими потоками підприємства для підтримання фінансової рівноваги в умовах воєнної невизначеності. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18216557>.

8. Lativah E. Financial Management Strategy Analysis in Facing Market Volatility: A Case Study of Manufacturing Companies in Indonesia. *Journal of Financial Management Strategy Analysis*. 2025. Vol. 1, № 1. P. 1–6. URL: <https://www.jfmsa.com/index.php/jfmsa/article/view/6/1> (дата звернення: 05.02.2026).

9. Drobyazko S., Barwinska-Malajowicz A., Slusarczyk B., Chubukova O., Bielialov T. Risk management in the system of financial stability of the service enterprise. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13, № 12. Article 300. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120300>.

10. Innola N., Roman C., Nelia C., Mykola M., Andrii R. Ensuring of financial stability of the enterprise by financial management tools. In: *International*



Conference on Business and Technology. Cham : Springer, 2021. Vol. 487. P. 783–792. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-08084-5_56.

11. Okeke N. I., Bakare O. A., Achumie G. O. Forecasting financial stability in SMEs: A comprehensive analysis of strategic budgeting and revenue management. *Open Access Research Journal of Multidisciplinary Studies*. 2024. Vol. 8, № 1. P. 139–149. DOI: <https://doi.org/10.53022/oarjms.2024.8.1.0055>.

12. Iriani N., Agustianti A., Sucianti R., Rahman A., Putera W. Understanding risk and uncertainty management: A qualitative inquiry into developing business strategies amidst global economic shifts, government policies, and market volatility. *Golden Ratio of Finance Management*. 2024. Vol. 4, № 2. P. 62–77. DOI: <https://doi.org/10.52970/grfm.v4i2.444>.

13. Antwi F., Kong Y., Gyimah K. N. Financial inclusion, competition and financial stability: New evidence from developing economies. *Heliyon*. 2024. Vol. 10, № 13. Article e33723. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e33723>.

14. Srivastava B., Singh S., Jain S. Bank competition, risk-taking and financial stability: insights from an emerging economy. *Competitiveness Review: An International Business Journal*. 2023. Vol. 33, № 5. P. 959–992. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-10-2021-0143>.

15. Ye Y., Yeung A. C., Huo B. Maintaining stability while boosting growth? The long-term impact of environmental accreditations on firms' financial risk and sales growth. *International Journal of Operations & Production Management*. 2020. Vol. 40, № 12. P. 1829–1856. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJOPM-05-2019-0407>.

16. Ільченко Н. The Economic Impact of Women's IT Communities and Women's Leadership on Team Productivity and Technology Industry Development. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17486542>.